

Stockholm den 2 juni 2023

Stockholms tingsrätt
Box 8307
104 20 Stockholm

Ansökan om stämning

Kärande:

Sofia Sundström, [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Ombud:

Juristerna Olivia Möller och
Alexandra Loyd

Centrum för rättvisa
Box 2215
103 15 Stockholm

olivia.moller@centrumforrattvisa.se
alexandra.loyd@centrumforrattvisa.se

Svarande:

Staten genom Justitiekanslern
Box 2308
103 17 Stockholm

Forum:

10 kap. 2 § rättegångsbalken

Saken:

Skadestånd

1 YRKANDEN

- 1.1 Sofia Sundström yrkar att tingsrätten ska förplikta staten att betala 25 000 kronor till henne tillsammans med ränta på beloppet enligt 4 § fjärde stycket och 6 § första stycket räntelagen (1975:635) från dagen för delgivning av stämningsansökan till dess betalning sker.
- 1.2 Sofia Sundström yrkar ersättning för sina rättegångskostnader med ett belopp som kommer att anges senare.

2 VAD MÅLET HANDLAR OM

- 2.1 Länsstyrelsen i Stockholms län (nedan länsstyrelsen) har sedan mitten av 2010-talet haft problem med långa handläggningstider i ärenden om överprövning av beslut om strandskyddsdispens. Detta har föranlett upprepad och allvarlig kritik från både Justitieombudsmannen och Justitiekanslern.
- 2.2 Länsstyrelsens handläggning har präglats av längre perioder av inaktivitet. Med inaktivitet avses här att länsstyrelsen inte har vidtagit några handläggningsåtgärder som fört ärendet närmare ett avgörande. I många ärenden har det handlat om inaktivitetsperioder överstigande ett år.
- 2.3 Sofia Sundström är en av dem som har drabbats av länsstyrelsens långsamma handläggning. Länsstyrelsens handläggning av hennes ärende tog drygt ett år och elva månader. Under nästan hela tidsperioden var länsstyrelsen inaktiv.
- 2.4 Under 2020 och 2021 begärde Sofia Sundström och 61 andra personer skadestånd hos Justitiekanslern på grund av

länsstyrelsens långa handläggningstider. Detta med hänvisning till rätten till prövning inom skälig tid enligt artikel 6.1 Europakonventionen. Skadeståndsanspråken reglerades av Justitiekanslern genom beslut som meddelades under hösten 2021.

- 2.5 I besluten redogjorde Justitiekanslern för att bedömningen av om rätten till prövning inom skälig tid har åsidosatts ska göras genom en helhetsbedömning där särskilt vikt fästs vid om det har förekommit längre perioder av inaktivitet i handläggningen. I besluten hänvisade Justitiekanslern även till sin egen praxis om att en inaktivitetsperiod om två år eller mer kan föranleda slutsatsen att en överträdelse har förekommit.
- 2.6 I 21 av de 62 ärendena utgav Justitiekanslern ideellt skadestånd. I dessa ärenden gjorde Justitiekanslern bedömningen att staten hade gjort sig skyldig till en överträdelse av rätten till prövning inom skälig tid med hänvisning till att det hade förekommit inaktivitetsperioder som varat två år eller längre.
- 2.7 Med hänvisning till att länsstyrelsen hade varit inaktiv i drygt ett år och elva månader i Sofia Sundströms ärende, och därmed inte nådde upp till gränsen på två år i Justitiekanslerns praxis, avslag Justitiekanslern hennes ansökan om skadestånd.
- 2.8 Sofia Sundström är missnöjd med Justitiekanslerns beslut och väcker därför den här talan mot staten i allmän domstol. Sofia Sundström instämmer i Justitiekanslerns bedömning att frågan om handläggningen av ett ärende har uppfyllt kravet på prövning inom skälig tid kan göras med utgångspunkt i ”tumregler” om vad som får anses utgöra skadeståndsgrundande avvikelser från en normal eller aktsam handläggning. Sofia Sundström har alltså

ingen invändning mot att Justitiekanslern har en praxis beträffande inaktivitetsperioders längd. Sofia Sundströms uppfattning är dock att Justitiekanslerns gränsdragning vid två års inaktivitet för att konstatera en överträdelse inte kan anses förenlig med rätten till prövning inom skälig tid. Justitiekanslerns praxis legitimerar en ordning där myndigheter kan lägga ärenden på hög i upp till två år utan någon som helst handläggningsåtgärd. Sofia Sundströms uppfattning är att gränsen för en ”acceptabel” inaktivitetsperiod måste anses ha passerats långt tidigare. En sådan gräns bör i vart fall dras vid ett års inaktivitet.

- 2.9 Frågan i målet är om staten är skyldig att utge ersättning till Sofia Sundström för att hennes rätt till prövning inom skälig tid enligt artikel 6.1 Europakonventionen har överträtts vid länsstyrelsens handläggning av hennes ärende om överprövning av beslut om strandskyddsdispens. Som ett led i den prövningen har tingsrätten att ta ställning till om Justitiekanslerns praxis beträffande inaktivitetsperioders längd har fog för sig. Sofia Sundströms inställning är att den omständigheten att länsstyrelsen har varit inaktiv i drygt ett år och elva månader bör föranleda slutsatsen att en skadeståndsgrundande överträdelse har skett, samt att det är nödvändigt att överträdelsen gottgörs med det skäligen ersättningsbelopp som hon begär.

3 GRUNDER

- 3.1 Under våren 2018 ansökte Sofia Sundström om och beviljades strandskyddsdispens av Värmdö kommun. Länsstyrelsen beslutade den 20 juni 2018 att överpröva en del av kommunens beslut. Länsstyrelsen började handlägga ärendet den 28 maj 2020.

Sju dagar senare, den 4 juni 2020, beslutade länsstyrelsen att upphäva kommunens beslut. Sofia Sundström överklagade länsstyrelsens beslut till Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt och, efter att hennes överklagande avslagits, till Mark- och miljööverdomstolen. Den 24 februari 2021 vann länsstyrelsens beslut laga kraft genom att Mark- och miljööverdomstolen beslutade att inte ge prövningstillstånd.

- 3.2 Den totala handläggningstiden från att länsstyrelsen fattade beslut om överprövning till att Mark- och miljööverdomstolen beslutade att inte ge prövningstillstånd uppgick till ungefär två år och åtta månader. Handläggningstiden hos länsstyrelsen uppgick till ett år, elva månader och 15 dagar. Under nästan hela tidsperioden var länsstyrelsens handläggning inaktiv. Det har inte funnits något godtagbart skäl till länsstyrelsens inaktivitet.
- 3.3 Frågan om dispens från strandskyddet har haft betydelse för Sofia Sundström eftersom den har påverkat hennes möjligheter att förfoga över och använda sin fastighet. Ärendet om överprövning av beslutet om strandskyddsdispens har inte varit komplicerat. Sofia Sundström har inte heller bidragit till den långa handläggningstiden hos länsstyrelsen.
- 3.4 Vid dessa förhållanden, och särskilt med beaktande av den långa inaktivitetsperioden hos länsstyrelsen, har staten gjort sig skyldig till en överträdelse av Sofia Sundströms rätt till prövning inom skälig tid enligt artikel 6.1 Europakonventionen.
- 3.5 Till följd av överträdelsen har staten orsakat Sofia Sundström ideell skada. Med hänsyn till inaktivitetsperiodens längd samt frågans betydelse för Sofia Sundström kan skadan skäligen

uppskattas till yrkat belopp. Skadeståndet är nödvändigt för att gottgöra överträdelsen.

4 BAKGRUND

4.1 Handläggningen av Sofia Sundströms dispensärende

- 4.1.1 Under våren 2018 ansökte Sofia Sundström om strandskyddsdispens för att uppföra en brygga och en bastu på sin fritidsfastighet [REDACTED]. Värmdö kommun beviljade hennes ansökan den 22 maj 2018 med villkor för bastuns utformning och för vilken tid på året som arbete i vatten fick utföras (Värmdö kommuns beslut den 22 maj 2018 i ärende med dnr STR.2018.1412, bilaga 1).
- 4.1.2 Den 20 juni 2018 beslutade länsstyrelsen, med stöd av 19 kap. 3 b § första stycket 1 miljöbalken, att överpröva kommunens beslut i den del som avsåg dispens för bryggan (Länsstyrelsen i Stockholms läns delbeslut den 20 juni 2018 i ärende med dnr 526-24098-2018, bilaga 2). Som skäl för beslutet angav länsstyrelsen att den bedömde att det fanns skäl att anta att det inte fanns förutsättningar för dispensen. Därefter följde en lång period av inaktivitet hos länsstyrelsen.
- 4.1.3 Under tiden som ärendet pågick svävade Sofia Sundström i ovisshet om på vilket sätt hon kunde förfoga över sin fastighet, vilket gjorde det svårt för henne att planera för användningen och nyttjandet av den. Till exempel var det svårt för Sofia Sundström att planera uppförandet av den bastu som hon fått dispens för eftersom hon, för det fall dispensen för bryggan inte upphävdes, ville samordna byggena.

- 4.1.4 Den 1 november 2018 lämnade Sofia Sundström på eget initiativ in ett yttrande till länsstyrelsen med viss kompletterande information i ärendet. Ett år senare, när Sofia Sundström fortfarande inte hört av länsstyrelsen, lämnade hon in en begäran om en uppdatering och om att hennes ärende framöver skulle handläggas i enlighet med kravet på snabbhet i 9 § förvaltningslagen (2017:900) (se Sofia Sundströms yttrande till Länsstyrelsen i Stockholms län den 11 november 2019 i ärende med dnr 526-24098-2018, bilaga 3).
- 4.1.5 Ett halvår senare, den 28 maj 2020, skickade länsstyrelsen ett meddelande till Sofia Sundström om att myndigheten hade påbörjat handläggningen. Sju dagar senare, den 4 juni 2020, beslutade länsstyrelsen att upphäva kommunens beslut. (Se Länsstyrelsen i Stockholms läns meddelande om påbörjad handläggning den 28 maj 2020 i ärende med dnr 526-24098-2018, bilaga 4, samt Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut den 4 juni 2020 i ärende med dnr 526-24098-2018, bilaga 5.)
- 4.1.6 Sofia Sundström överklagade länsstyrelsens beslut till Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt, som avlog hennes överklagande den 4 december 2020. Sofia Sundström överklagade även den domen till Mark- och miljööverdomstolen, men nekades prövningstillstånd genom beslut den 24 februari 2021. Genom Mark- och miljööverdomstolens beslut blev hennes ärende slutligt avgjort.
- 4.1.7 Den totala handläggningstiden i Sofia Sundströms ärende, från länsstyrelsens beslut om överprövning av Värmdö kommuns beslut till Mark- och miljööverdomstolens beslut att inte meddela prövningstillstånd i målet, uppgick till ungefär två år och åtta

månader. Handläggningstiden hos länsstyrelsen var ett år, elva månader och 15 dagar. Under nästan hela den tidsperioden var handläggningen inaktiv (se till exempel Länsstyrelsen i Stockholms läns yttrande till Justitiekanslern den 1 juni 2021 i ärende med beteckningsnummer 109-22065-2021, bilaga 6, s. 7, där länsstyrelsen uppger att det förekommit en inaktivitetsperiod om drygt 1 år och 11 månader i ärendet samt Länsstyrelsen i Stockholms läns registerutdrag i ärende med dnr 526-24098-2018, bilaga 7).

4.2 Länsstyrelsen i Stockholms län har vid flera tillfällen kritiserats för långa handläggningstider

- 4.2.1 Länsstyrelsen i Stockholms län har sedan mitten av 2010-talet haft problem med långa handläggningstider i ärenden om överprövning av beslut om strandskyddsdispens. Länsstyrelsens handläggning av dessa ärenden har präglats av långa perioder av inaktivitet, det vill säga perioder då myndigheten inte har vidtagit några handläggningsåtgärder som fört ärendet närmare ett avgörande.
- 4.2.2 Justitieombudsmannen uttalade i januari 2018 kritik mot länsstyrelsen för att ett ärende blivit liggande utan åtgärd under ett år och nio månader (se Justitieombudsmannens beslut den 26 januari 2018 i ärende med dnr 4179-2017, bilaga 8, s. 2 f.).
- 4.2.3 Drygt en månad senare riktade Justitiekanslern kritik mot länsstyrelsen för de långa handläggningstiderna som präglades av långa perioder av inaktivitet och som enligt länsstyrelsen berodde på organisatoriska problem (se Justitiekanslerns beslut den 12 mars 2018 i ärende med dnr 8671-17-4.3, bilaga 9, s. 6).

- 4.2.4 I februari 2019 riktade Justitieombudsmannen allvarlig kritik mot länsstyrelsen och konstaterade att problemen med långa handläggningstider i ärenden om överprövning av dispensbeslut kvarstod. Justitieombudsmannen framhöll även att det framstod som att handläggningstiderna hade blivit längre sedan beslutet om kritik från året innan. (Se Justitieombudsmannens beslut den 4 februari 2019 i ärende med dnr 1376-2018, [bilaga 10](#), s. 2 f.)
- 4.2.5 Den 8 maj 2019 genomförde Justitieombudsmannen en inspektion hos länsstyrelsen avseende handläggningen av ärenden om överprövning av beslut om strandskyddsdispens. Justitieombudsmannen konstaterade då att handläggningstiderna var långa och att, i många av de äldsta pågående ärendena, inga egentliga handläggningsåtgärder hade vidtagits efter besluten om överprövning. Justitieombudsmannen riktade i sitt efterföljande beslut återigen kritik mot länsstyrelsen för dess långa handläggningstider. (Se Justitieombudsmannens inspektionsprotokoll den 8 maj 2019 i ärende med dnr 3188-2019, [bilaga 11](#), s. 3 och Justitieombudsmannens beslut den 30 augusti 2019 i ärende med dnr 3675-2019, [bilaga 12](#).)
- 4.2.6 I samband med att Justitiekanslern under hösten 2021 prövade 62 skadeståndsanspråk, inklusive Sofia Sundströms, med anledning av länsstyrelsens långsamma handläggning av överprövning av beslut om strandskyddsdispens riktade Justitiekanslern återigen allvarlig kritik mot länsstyrelsen. Justitiekanslern ansåg, oberoende av slutsatserna gällande de enskilda skadeståndsanspråken, att handläggningstiderna i nästan samtliga ärenden hade varit oacceptabelt långa. Justitiekanslern uttalade bland annat att det inte är acceptabelt att en myndighet, trots upprepad

kritik från Justitieombudsmannen och Justitiekanslern under flera års tid, inte vidtar tillräckliga åtgärder för att komma till rätta med problemen och att länsstyrelsen under lång tid hade haft ett stort antal ärenden som handlagts iögonfallande långsamt. (Se Justitiekanslerns beslut den 21 oktober 2021 i ärende med dnr 2021/5822, bilaga 13, s. 3 f.)

4.3 Justitiekanslerns beslut med anledning av Sofia Sundströms skadeståndsanspråk

4.3.1 Sofia Sundström lämnade den 20 januari 2021 in ett skadeståndsanspråk till Justitiekanslern med hänvisning till att hennes rätt till prövning inom skälig tid enligt artikel 6.1 Europakonventionen hade överträtts i ärendet om överprövning av beslutet om strandskyddsdispens.

4.3.2 Justitiekanslern beslutade den 28 september 2021 att avslå hennes ansökan (se Justitiekanslerns beslut den 28 september 2021 i ärende med dnr 2021/648, bilaga 14).

4.3.3 Justitiekanslern bedömde i sitt beslut *att* artikel 6.1 Europakonventionen var tillämplig på den bakomliggande tvisten, *att* den relevanta tidsperioden började löpa när länsstyrelsen beslutade att överpröva kommunens beslut om dispens och att den avslutades genom Mark- och miljööverdomstolens beslut att inte ge prövningstillstånd, *att* den totala handläggningstiden i de tre instanserna uppgick till ungefär två år och åtta månader, *att* handläggningstiden hos länsstyrelsen var drygt ett år och elva månader, samt *att* länsstyrelsen under nästan hela tidsperioden varit inaktiv. Sofia Sundström instämmer i dessa delar i Justitiekanslerns bedömning.

4.3.4 I beslutet redogjorde Justitiekanslern också för sin praxis beträffande inaktivitetsperioders längd (se Justitiekanslerns beslut den 28 september 2021 i ärende med dnr 2021/648, bilaga 14, s. 2):

Justitiekanslern har inom ramen för statens frivilliga skadereglering, med beaktande av bl.a. Europadomstolens avgörande i MD mot Sverige (no. 25419/94) samt NJA 2005 s. 462, NJA 2005 s. 726 och RÅ 2006 ref. 43, ansett att en inaktivitetsperiod om två år kan föranleda slutsatsen att en kränkning har förekommit (se bl.a. JK:s beslut den 15 april 2008, dnr 7912-07-40 m.fl.).

4.3.5 Vid en helhetsbedömning fann Justitiekanslern att det inte skett någon överträdelse av Sofia Sundströms rätt till prövning inom skälig tid. Vid bedömningen fäste Justitiekanslern särskild vikt vid att perioden av inaktivitet hos länsstyrelsen understeg två år.

4.3.6 Det ska avslutningsvis noteras att Justitiekanslern under hösten 2021 fattade beslut i ytterligare 61 ärenden om skadestånd avseende länsstyrelsens långsamma handläggning av ärenden om överprövning av beslut om strandskyddsdispens. I 21 ärenden beslutade Justitiekanslern att bevilja ideellt skadestånd med bedömningen att staten hade gjort sig skyldig till en överträdelse av rätten till prövning inom skälig tid då inaktivitetsperioden varit två år eller mer.

**5 SOFIA SUNDSTRÖMS RÄTT TILL PRÖVNING INOM
SKÄLIG TID ENLIGT ARTIKEL 6.1
EUROPAKONVENTIONEN HAR ÖVERTRÄTTS**

**5.1 Sofia Sundström instämmer i flera av Justitiekanslerns
bedömningar**

5.1.1 Justitiekanslern har avslagit Sofia Sundströms ansökan om skadestånd med hänvisning till att handläggningstiden vid en helhetsbedömning – och med hänsyn till Justitiekanslerns praxis beträffande inaktivitetsperioders längd – inte inneburit att hennes rätt till prövning inom skälig tid har överträtts.

5.1.2 Sofia Sundström instämmer inte i Justitiekanslerns slutsats men instämmer i flera av myndighetens bedömningar.

5.1.3 Som redogjorts för ovan instämmer Sofia Sundström i Justitiekanslerns bedömning att artikel 6.1 Europakonventionen är tillämplig på handläggningen hos länsstyrelsen samt i hur den relevanta tidsperioden ska bestämmas. Sofia Sundström instämmer också i Justitiekanslerns beräkning av handläggningstiden och inaktivitetsperiodens längd.

5.1.4 Sofia Sundström instämmer vidare i Justitiekanslerns bedömning att längre perioder av inaktivitet kan föranleda slutsatsen att en överträdelse av förekommit. Hon anser dock inte att det är förenligt med rätten till prövning inom skälig tid att dra gränsen för en ”acceptabel” inaktivitetsperiod vid två år.

5.1.5 I de följande avsnitten redogör Sofia Sundström för att Justitiekanslerns gräns på två år inte bör godtas (avsnitt 5.2) och att en inaktivitetsperiod om i vart fall ett år utgör en mer ändamålsenlig

gränsdragning (avsnitt 5.3). Slutligen redogör hon för att hennes rätt till prövning inom skälig tid har överträtts (avsnitt 5.4). Frågan om ersättningens storlek behandlas i avsnitt 6.

5.2 Justitiekanslerns gränsdragning vid två års inaktivitet bör inte godtas

- 5.2.1 Som Justitiekanslern har redogjort för i sitt beslut ska bedömningen av om rätten till prövning inom skälig tid enligt artikel 6.1 Europakonventionen har åsidosatts göras genom en helhetsbedömning där hänsyn tas till samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Förutom den totala handläggningstiden beaktas målets komplexitet, parternas agerande, hur domstolar och förvaltningsmyndigheter har handlagt målet samt vad som har stått på spel för den enskilde. Europadomstolen fäster särskild vikt vid om det har förekommit längre perioder av inaktivitet i handläggningen. (Se Justitiekanslerns beslut den 28 september 2021 i ärende med dnr 2021/648, bilaga 14, s. 2. Se även *Guide on Article 6 of the European Convention on Human Rights, Right to a fair trial [civil limb]*, Europarådet, den 31 augusti 2022, s. 107, p. 491 och HFD 2014 ref. 12.)
- 5.2.2 Sofia Sundström instämmer i att frågan om handläggningen av ett ärende uppfyllt kravet på prövning inom skälig tid bör bedömas med utgångspunkt i tumregler av det slag som Justitiekanslern utvecklat i sin praxis om inaktivitetsperioders längd. Tillämpningen av sådana normativa tumregler främjar en likformig och förutsebar rättstillämpning i enskilda ärenden och verkar handlingsdirigerande för de myndigheter som berörs. Tumregler av det slaget lämpar sig framför allt för att sätta standarder för godtagbara handläggningstider respektive perioder av inaktivitet.

- 5.2.3 Det finns exempel på sådana tumregler i praxis. Högsta domstolen har uttalat att en *handläggningstid* på upp till två år per instans för okomplicerade brottmål normalt får godtas (se rättsfallet ”Toftavägen” NJA 2021 s. 820 p. 16). Europadomstolen har vidare i ett antal mål uttalat att en grov tumregel är att handläggningstiden inte bör överstiga ett år per instans (se *Hutchison Reid v. the United Kingdom* no. 50272/99, § 79, ECHR 2003-IV och SOU 2010:29 s. 256 med vidare hänvisningar).
- 5.2.4 Några motsvarande tumregler som avser *inaktivitetsperioder* finns varken i svensk eller europeisk domstolspraxis. Det är därför i och för sig rimligt att Justitiekanslern har etablerat en sådan tumregel i sin praxis. En sådan nationell rättsbildning gällande innebörden av artikel 6.1 Europakonventionen är i linje med den så kallade subsidiaritetsprincipen och konventionens ställning som svensk lag. Som Högsta domstolen har konstaterat kan bestämmelserna i Europakonventionen tolkas och preciseras så att de ger enskilda längre gående rättigheter enligt svensk rätt än enligt vad som följer av konventionen och Europadomstolens hittillsvarande praxis (se rättsfallet ”De kompensatoriska rättsmedlen I” NJA 2012 s. 1038 I p. 15).
- 5.2.5 Den omständigheten att det saknas praxis från Europadomstolen gällande inaktivitetsperioders längd utgör alltså inte något hinder för en nationella rättsbildning med sådan innebörd. Tvärtom, en sådan nationell praxis är påbjuden. Samtidigt får en nationell rättsbildning naturligtvis inte medverka till att konventionsrättighetens innehåll undergrävs, vilket Sofia Sundström anser att Justitiekanslerns praxis gör.

- 5.2.6 Justitiekanslerns bedömning att gränsen för en ”acceptabel” inaktivitetsperiod ska dras vid två år legitimerar en orimlig ordning där myndigheter tillåts lägga ärenden på hög utan någon som helst handläggningsåtgärd i upp till två år.
- 5.2.7 Justitiekanslern har som stöd för sin gränsdragning vid två års inaktivitet hänvisat till rättsfall från Europadomstolen, Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen, utan att ange på vilket sätt rättsfallen ger stöd för denna gränsdragning (se Justitiekanslerns beslut den 28 september 2021 i ärende med dnr 2021/648, bilaga 14, s. 2). Enligt Sofia Sundström ger dessa rättsfall inte stöd för Justitiekanslerns praxis. Som kommer att utvecklas i nästa avsnitt är Sofia Sundströms uppfattning att en inaktivitetsperiod om ett år utgör en mer ändamålsenlig gränsdragning.
- 5.3 En inaktivitetsperiod på ett år kan föranleda slutsatsen att en överträdelse har skett**
- 5.3.1 Sofia Sundström instämmer alltså i Justitiekanslerns bedömning att längre perioder av inaktivitet kan föranleda slutsatsen att en överträdelse av rätten till prövning inom skäligen tid har skett. Till skillnad från Justitiekanslern anser hon dock att en inaktivitetsperiod på *ett år* bör kunna föranleda slutsatsen att en sådan överträdelse har skett. Enligt Sofia Sundström kan följande hållpunkter såvitt avser förväntade *handläggningstider* i den svenska rättsordningen beaktas för att bedöma den frågan.
- 5.3.2 *För det första* brukar författningsreglerade handläggningstider, för de mål och ärenden där sådana finns, avse veckor eller månader, inte år. Ett närliggande exempel är 11 kap. 11 § andra

stycket plan- och bygglagen (2010:900). Enligt den bestämmelsen ska länsstyrelsen, i de fall den beslutat att överpröva ett kommunalt beslut om en detaljplan eller områdesbestämmelse, fatta beslut inom två månader från beslutet om överprövning.

5.3.3 *För det andra* begär regeringen att domstolar och förvaltningsmyndigheter ska handlägga ärenden inom handläggningstider som med marginal understiger ett år. I 2023 års regleringsbrev för Sveriges Domstolar anges att en kvalificerad majoritet, 75 procent, av tvistemålen i tingsrätt och målen i förvaltningsrätt ska ta sju respektive sex månader att avgöra (Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Sveriges Domstolar från den 22 december 2022, [bilaga 15](#), s. 1). I länsstyrelsernas regleringsbrev anges att 75 procent av ärendena avseende överklagande av kommunala beslut om bygglov, marklov, rivningslov och förhandsbesked ska avgöras inom 105 dagar, och 90 procent inom 150 dagar (Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende länsstyrelserna från den 2 februari 2023, [bilaga 16](#), s. 10).

5.3.4 *För det tredje* finns det en möjlighet i förvaltningslagen att begära att en myndighet ska avgöra ett ärende om det inte har avgjorts i första instans inom sex månader (12 § förvaltningslagen [2017:900]). Anledningen till att möjligheten till en sådan dröjsmålstalan infördes var att lagstiftaren ville införa ett rättsmedel mot oskäligen dröjsmål, dels för att det fanns ett behov av det i Sverige, dels för att anpassa svensk rätt till en europeisk standard (SOU 2010:29 s. 298). Tidsgränsen på sex månader infördes eftersom utredningen bedömde att det var en ”grov genomsnittstid för handläggningen i första instans” och fristen bedömdes också ligga i linje med krav från EU-rätten (SOU

2010:29 s. 302). En tidsgräns på ett år övervägdes också, men ansågs vara för lång (prop. 2016/17:180 s. 120 f.).

5.3.5 Med hänsyn till det ovan anförda anser Sofia Sundström att det är tydligt att förväntade *handläggningstider* i Sverige generellt sett klart understiger ett år per instans. Med den utgångspunkten framstår ett års *inaktivitet* som oacceptabelt. Av den anledningen anser hon att en mer lämplig tumregel än den som Justitiekanslern praxis ger uttryck för bör vara att en inaktivitetsperiod om *ett* år kan föranleda slutsatsen att ett ärende inte har avgjorts inom skälig tid. Endast om det allmänna kan visa godtagbara skäl för att ärendet har fördröjts bör en sådan lång period av inaktivitet kunna anses förenlig med kravet på skälig tid.

5.3.6 Det bör avslutningsvis framhållas att höga ärendebalanser, resursbrist eller andra organisatoriska tillkortakommanden inte är godtagbara skäl till att ett ärende inte avgörs inom skälig tid enligt Europadomstolen, eftersom det ankommer på konventionsstaterna att ordna rättssystemet så att kraven i konventionen kan uppfyllas (*Guide on Article 6 of the European Convention on Human Rights, Right to a fair trial [civil limb]*, Europarådet, den 31 augusti 2022, s. 109, p. 505).

5.4 Sofia Sundströms rätt till prövning inom skälig tid har överträtts

5.4.1 Som tidigare nämnts ska bedömningen av om rätten till prövning inom skälig tid enligt artikel 6.1 Europakonventionen har åsidosatts avgöras genom en helhetsbedömning där hänsyn tas till den totala handläggningstiden, målets komplexitet, parternas agerande, hur domstolar och förvaltningsmyndigheter har

handlagt målet samt vad som har stått på spel för den enskilde. Europadomstolen fäster särskild vikt vid om det har förekommit längre perioder av inaktivitet i handläggningen.

- 5.4.2 Sofia Sundström instämmer som tidigare nämnts i Justitiekanslerns bedömning att längre perioder av inaktivitet kan föranleda slutsatsen att det skett en överträdelse av rätten till prövning inom skälig tid. Till skillnad från Justitiekanslern anser hon att den omständigheten att länsstyrelsens handläggning var inaktiv under drygt ett år och elva månader innebär att hennes rätt till prövning inom skälig tid har överträtts.
- 5.4.3 Det har inte framkommit några omständigheter som kan rättfärdiga den långa inaktivitetsperioden. Tvärtom har staten, trots vetskap om problemet med långsam handläggning hos Länsstyrelsen i Stockholms län, underlåtit att vidta tillräckliga åtgärder för att komma till rätta med problemet.
- 5.4.4 Såvitt avser övriga relevanta omständigheter är Sofia Sundström av uppfattningen att det bakomliggande ärendet inte kan anses ha rört en komplex fråga, vilket illustreras av att ärendet avgjordes inom en vecka från att länsstyrelsen påbörjade handläggningen. Frågan har även varit av betydelse för henne genom att den bakomliggande tvisten rört hennes möjligheter att förfoga över sin egendom och påverkat hennes möjlighet att planera för användningen och nyttjandet av sin fastighet. Sofia Sundström har inte heller på något sätt bidragit till den långa handläggningstiden hos länsstyrelsen.
- 5.4.5 Med hänsyn till det nu anförda anser Sofia Sundström att det vid en helhetsbedömning, och särskilt med beaktande av den långa

inaktivitetsperioden hos länsstyrelsen, kan konstateras att hennes rätt till prövning inom skälig tid enligt artikel 6.1 Europakonventionen har överträtts.

6 SOFIA SUNDSTRÖM SKA TILLERKÄNNAS 25 000 KRONOR I IDEELLT SKADESTÅND

- 6.1 Staten ska enligt 3 kap. 4 § första stycket 2 skadeståndslagen (1972:207) ersätta ideell skada som har uppkommit till följd av att den skadelidandes grundläggande fri- och rättigheter enligt Europakonventionen har överträtts. Av andra stycket i samma bestämmelse följer att skadestånd ska betalas endast i den utsträckning det är nödvändigt för att gottgöra överträdelsen.
- 6.2 Ersättning för en sådan ideell skada ska enligt 5 kap. 8 § skadeståndslagen bestämmas efter vad som är skäligt med hänsyn till överträdelsens art och omständigheterna i övrigt.
- 6.3 Högsta domstolen har i rättsfallet ”Den långsamma tingsrätten” NJA 2012 s. 211 I konstaterat att det finns en stark presumtion för att en överträdelse av rätten till prövning inom skälig tid medför ideell skada för den enskilde (p. 24). Högsta domstolen har också uttalat att den enskilt viktigaste faktorn vid bestämmandet av skadeståndets storlek är dröjsmålets längd (p. 27).
- 6.4 Dröjsmålstiden i Sofia Sundströms ärende får anses uppgå till inaktivitetsperiodens längd, det vill säga drygt ett år och elva månader. Dröjsmålet har inneburit att Sofia Sundström under onödigt lång tid svävat i ovisshet om hur hon har kunnat förfoga över sin egendom, vilket har försvårat för henne att planera för användningen och nyttjandet av sin fastighet.

6.5 Vid dessa förhållanden anser Sofia Sundström att hon bör tillerkännas ersättning med skäliga 25 000 kronor avseende ideell skada, samt att en sådan ersättning är nödvändig för att gottgöra överträdelsen.

7 PRELIMINÄR BEVISUPPGIFT

7.1 Muntlig bevisning

7.1.1 Partsförhör under sanningsförsäkran med Sofia Sundström. Hon ska höras om handläggningen av hennes ärende och hur den har påverkat henne, till styrkande av att den begärda ersättningen är skälig.

Kontaktuppgifter: Sofia Sundström, [REDACTED]
[REDACTED]

7.2 Skriftlig bevisning

7.2.1 Sofia Sundström åberopar för närvarande ingen skriftlig bevisning eftersom hon utgår från att sakomständigheterna i målet kommer vara ostridiga mellan parterna.

Som ovan,

Olivia Möller

Alexandra Loyd

Förteckning över bilagor

Bilaga 1 – Värmdö kommuns beslut den 22 maj 2018 i ärende med dnr STR.2018.1412.

Bilaga 2 – Länsstyrelsen i Stockholms läns delbeslut den 20 juni 2018 i ärende med dnr 526-24098-2018.

Bilaga 3 – Sofia Sundströms yttrande till Länsstyrelsen i Stockholms län den 11 november 2019 i ärende med dnr 526-24098-2018.

Bilaga 4 – Länsstyrelsen i Stockholms läns meddelande om påbörjad handläggning den 28 maj 2020 i ärende med dnr 526-24098-2018.

Bilaga 5 – Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut den 4 juni 2020 i ärende med dnr 526-24098-2018.

Bilaga 6 – Länsstyrelsen i Stockholms läns yttrande till Justitiekanslern den 1 juni 2021 i ärende med beteckningsnummer 109-22065-2021.

Bilaga 7 – Länsstyrelsen i Stockholms läns registerutdrag i ärende med dnr 526-24098-2018.

Bilaga 8 – Justitieombudsmannens beslut den 26 januari 2018 i ärende med dnr 4179-2017.

Bilaga 9 – Justitiekanslerns beslut den 12 mars 2018 i ärende med dnr 8671-17-4.3.

Bilaga 10 – Justitieombudsmannens beslut den 4 februari 2019 i ärende med dnr 1376-2018.

Bilaga 11 – Justitieombudsmannens inspektionsprotokoll den 8 maj 2019 i ärende med dnr 3188-2019.

Bilaga 12 – Justitieombudsmannens beslut den 30 augusti 2019 i ärende med dnr 3675-2019.

Bilaga 13 – Justitiekanslerns beslut den 21 oktober 2021 i ärende med dnr 2021/5822.

Bilaga 14 – Justitiekanslerns beslut den 28 september 2021 i ärende med dnr 2021/648.

Bilaga 15 – Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Sveriges Domstolar från den 22 december 2022.

Bilaga 16 – Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende länsstyrelserna från den 2 februari 2023.